

Στό τεύχος 16 τών Σ.Θ. είχαμε δημοσιεύσει σέ ένθετο τό κείμενο του Georges Perec «*Experimental demonstration of the tomatotopic organization in the Soprano*», στήν πρωτότυπη γλώσσα. Ύπήρχαν δύο προλογικά κείμενα, του Στέφανου Πεσμαζόγλου και του Θανάση Τζαβάρα. Άκούσαμε πολλά σχόλια και πολύ θετικά και πολύ άρνητικά, για τήν απόφασή μας να δημοσιεύσουμε τον Perec στο πρωτότυπο, αλλά και για τό ίδιο τό κείμενο και για τά προλογικά. Για μās αυτό είναι θετικό, γιατί δείχνει ότι τό κείμενο του Perec είναι πολύ ζωντανό και ή πρωτοβουλία μας, τουλάχιστον, ενδιαφέρουσα. Πέρα από τά προφορικά πήραμε και ένα δείγμα γραφής από τήν κ. Τζίνα Πολίτη, Καθηγήτρια τής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο τής Θεσσαλονίκης. Ύπειδή «έδώ είναι Μπαλκάνια» αποφασίσαμε να τό δημοσιεύσουμε (χωρίς όρθογραφικές διορθώσεις). Δημοσιεύουμε και τά σχόλια του Σ. Πεσμαζόγλου και του Θ. Τζαβάρα.

Περί τής Διττής ΎΟψης τής Βουλιμίας ΎΑν και ή ΎΊδια τό ΎΑρνεϊται

ΎΗ κ. Τζίνα Πολίτη δέχεται μέ μεγάλη χαρά τήν πρόσκληση τών κ.κ. Πεσμαζόγλου και Τζαβάρα στο περιοδικό Σού-Θού για τό Σεπτέμβριο 1983 και εύχαριστεί για τίς οδηγίες πώς να τά βρει. Αυπάται πού δέν είναι σέ θέση να προσκομίσει μιά «δημιουργική άνάπλαση»¹ εύχαρίστως, όμως, θά φέρει παραγεμιστά.

Ι. Πότε τό χρήσιμο είναι περιττό και τό περιττό άχρηστο

Όταν οι δύο κατηγορίες προβλημάτων τίς όποιες έπισημαίνει ό κ. Πεσμαζόγλου είναι άνύπαρκτες. Πρώτον, γιατί τό «Πειραματική Έκθεση τής Ντοματοτοπικής ΎΟργανώσεως εις τήν Σοπράνο» μέ λίγη καλή θέληση, πολύ κέφι και δουλειά είναι μεταφράσιμο. Δεύτερον, γιατί «τό βαθύτερο νόημα μιάς τέτοιας δημοσίευσης, σέ σχέση μέ τή στάση μας άπέναντι στην έπιστημονική έρευνα, τίς έπιστημονικές δημοσιεύσεις»² άπλούστατα δέν ύπάρχει! Άλλοίμονο άν ύπήρχε «τό βαθύτερο» αυτό «νόημα»! Άμ, τότε θάπρεπε από έποχής Rabelais, Swift, Sterne, Joyce, Caléandres και et al., ένας σωρός λόγοι είτε να έχουν μουγαθεί, είτε μπροστά στη συνειδησιακή κρίση και τήν «αυτόκριτική»³ πού θά τούς επέβαλλε ό καρναβαλιστικός αυτός λόγος (του όποιου ή βασική σύμβαση είναι ότι στέκει στα πόδια του να τό βάζει να στέκει στο κεφάλι του) ναχουν συνετιστεί και τότε αντί Θεολογία, Σεξολογία, Φιλοσοφία, Σημειολογία, Λογοσοφία, Λογική, Φυσική, Βαλλιστική, Χημεία, Μοιχεία, Άστρολογία, Στρατολογία, Άστρονομία, Άστυνομία, Λογοαστρία, Σοφολογία, Γαστρολογία, Άνατομία, Τομογραφία, Βιβλιοθηκονομία, Οικοκοινωνία, Γεωμετρία, Οικοκοινομετρία, Λαογραφία, Γλωσσολογία, Οικοκοινολογία, Έντομολογία, Έξομολογία-βάσεις και όλα!

Πρός Θεού! μέλη τής Σύνταξης του Σού-Θού! Μήν άκούτε τον κ. Σ. Πεσμαζόγλου. Νά επιλέγετε και να δημοσιεύετε άφοβα

ότι σās κατέβει στο κεφάλι. Μόνο προσέξτε: Μήν ξαναεπιστευθείτε ένα λογοτεχνικό κείμενο — γιατί περί λογοτεχνικό κειμένου έπρόκειτο — στα χέρια οικονομολόγων ή ψυχιάτρων, διότι είδου τά άποτελέσματα: ύποτιμάται, ύπερτιμάται, πολιτογραφείται και προσαρμόζεται στο εύρύτερο κοινωνικό σύνολο εν όνόματι, λέει, κάποιων άναγνώστων! Και κάτι μέ τά «Προλεγόμενα» κάτι μέ τίς «Ύδηγίες χρήσης» (ένώ είναι πρόδηλο ότι οι ίδιοι σúdeποτε έχουν οδηγήσει αυτή τή «γλώσσα-όχημα»), πνίζαν τήν εύφορία του κειμένου, τή σπερματική έκτόξευση του λόγου του προς άναπαραγωγή του μέχρι δακρύων γέλιου, εκείνου πού τόσο σοφά και συνετά οδηγεί τον άναγνώστη όχι προς κάποιο «βαθύτερο νόημα» αλλά προς τίς πηγές του σώματος του:

- ΎΩχ! Πιάστηκε ή άνάσα μου!
- ΎΑχ! πόνεσε ή κοιλία μου!
- Σκάσε, δέν άντέχω άλλο θά-κατουρηθώ!

Ο ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΔΙΝΕΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΝΩΘΕΙΤΕ

Διότι, ό κ. Perec, ό άνθρωπος (ας σχωρεθούν τά πεθαμένα του) ούτε τίς «Ύυτοεπιστημονικ[ές] μελέτ[ες] για έξαιρετικά σοβαρά θέματα», ούτε τίς «σοβαροφαν[είς] πομπόδ[εις] έργασί[ες] για τριτεύοντα ζητήματα», ούτε «τά πιθαν[ά] άδιέξοδ[α] του καταμερισμού — κατακερματισμού τής έπιστημονικής εργασίας» ύπέβαλε σέ «καυσικότατη σάτιρα», ούτε είχε ό χριστιανός καμιά πρόθεση να θίξει «τό πρόβλημα του θετικισμού» (τόν φάγατε πιά!) και «των παρενεργειών του»⁴, άσε δά τή «θεώρηση εκείνη πού οδηγεί σέ μιά μονόδρομη-μονοσήμαντη αντίληψη για τήν άκατάσχετη πρόοδο τής γνώσης μέσα από έξειδικευμένη οικόδομηση»⁵. Λές να πιστευε ό Perec ότι στην πάλη ενάντια στο θετικισμό τή νίκη θά τή φέρουν οι ντομάτες; ή ότι τότε κατα νόυ να βαδίζει ενάντια στον ίμπεριαλιστικό, έπιστημονικό έπεκτατισμό επικεφαλής των άπειράριθμων στρατιών των συμπαροδηλώσεων (connotations) και τέρμα τότε στο μονοσημαντικό κράτος;

ΎΗμαρτον κύριε! Ό κ. Perec, μορφωμένος κύριος και μέ λογοτεχνική παράδοση μέ άρχή — διατί όχι; από πίσω του, άπλούστατα έπαιξε μ' έναν άξιολόγο και από αιώνες κατακυρωμένο ρητορικό τόπο. Ούτε «βαθύτερα νοήματα» είχε κατά νόυ, ούτε τήν έπιστήμη του κατα-εκλαϊκευμένου αϊώνα μας ήθελε να γκρεμίσει. Τό άντικείμενο περιμένο έτοιμο μέσα στο ρητορικό τόπο για να τό βρει ό κ. Perec όπως τό βρήκαν και οι Rabelais, Tyrandes, Caléandres και et al. Πού σημαίνει ότι όποιοδήποτε

1. Στέφανος Πεσμαζόγλου, «Προλεγόμενα και οδηγίες χρήσης» *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχος 16, Φεβρουάριος 1983, Εϊδικό Ένθετο σ.2.2.

2. *Ibid.*

3. *Ibid.*

4. Ύς αντίδοτο κατά των παρενεργειών του θετικισμού λαμβάνονται 1-10 σταγόνες Φαινομενολογίας για άνηλικούς και 10-π' σταγόνες Φαινομενολογίας για ένηλικούς. Σπανίως όμως παρουσιάζονται παρενέργειες και ό άσθενής μπορεί να λαμβάνει τό Positivism, άφόβως έφόσον έχει παρασκευαστεί εις Άγγλοσαξωνικάς χώρας.

5. *op. cit.*, σ.3.

κι' αν είναι τό savoir-faire ενός επιστημονικού λόγου, ο ρητορικός αυτός τόπος πάντα θά τον αναποδογυρίζει ώστε ποτέ νά μήν στέκει «όρθός». Σάν τούς παραμορφωτικούς καθρέφτες θά διαλύει τή «μονοσήμαντη» ταυτότητα του καθρεπτιζόμενου όχι γιά νά τον «συνετίσει» αλλά γιά νά τον σαηνένει προς τό παιχνίδι τών αντίφατικών ειδώλων πού είναι και ή ασφαλίστικη δικλειδα ανάμεσα στό ΕΝΑ και στο ΑΠΕΙΡΟ, πού είναι ό κενός χώρος εκείνος όπου ξορκίζεται ή τρέλλα από τή λογοτεχνία, πού είναι ό πανταχού καθρέφτης, πού αντίκατοπτρίζει τή Λογοτεχνία, πού γίνεται έτσι Λόγος Κυρίαρχος.

Ό κ. Ρεγες, λοιπόν, δέν προβαίνει σέ καμιά άθανγκαρντίστικη πρωτοτυπία. Άκολουθεί αυστηρότατα και συντηρητικότερα τις παμπάλαιες συμβάσεις. Γιά όσους ξέρουν άνάγνωση. Γιά όσους δέν ξέρουν, οί κκ. Πεσμαζόγλου και Τζαθάρας προτείνουν παρτούζες μέ πολιτικούς και κοινωνικούς επιστήμονες, με νευροφυσιολόγους και ψυχολόγους ή —άν δέν μπορεί ό αναγνώστης νά τούς βρεί— τήν *do-it-yourself...* μέθοδο μέ τά λεξικά! Γιά νάρθει. Τό γέλιο, έννοώ κυρία μου.

Άναμφίβολα, ύπάρχει και τό άλλο, τό πολύ σοβαρό πρόβλημα. Τό όποιο αν είχε ψυχανεμιστεί ό κ. Ρεγες ίσως δέν θάγραφε αυτά πού έγραψε. Δηλαδή, ότι μέ τό λογοτέχνημά του αυτό θά οδηγούσε δύο εξαιρετους Έλληνες επιστήμονες σέ τέτοια κρίση, ώστε κάθε φορά πού τό χέρι τους θά πήγαινε νά γράψει μιá παραπομπή, μιá ύποσημειωσούλα, μιá έστω τόση δά βιβλιογραφίτσα, θά κοκκάλωνε. Γιατί; Γιατί καλέ μου αναγνώστη «ό προσδιορισμός τοῦ τί ακριβώς άποτελεί τό μίνιμουμ άναγκαίο ή τοῦ ποιά είναι τά κριτήρια γιά τις παραπομπές, τις ύποσημειώσεις, τις άρθρο-βιβλιο-γραφικές άναφορές δέν είναι καθόλου άπλῶ πράγμα» (έμ, τί νομίσате;) και γιατί «θά άποτελούσε τό αντίκειμένο όλόκληρης πραγματείας πού πάλι δέν θά μπορούσε νά οδηγήσει σέ συνταγές»⁶ (όχι παίζουμε!). Άν, λοιπόν, τό ήξερε ό κ. Ρεγες αυτό τό πράγμα τότε είμαι βέβαιη ότι πρώτα θά έγραφε τήν «Περί τής Θεωρητικής Όργανώσεως τών κριτηρίων γιά τις παραπομπές: άπόπειρα εκθέσεως μοντέλου» πραγματεία του και μετά τό «Πειραματική Έκθεση τής Ντοματοτοπικής Όργανώσεως εἰς τήν Σοπράνο» άρθρο» του, προκειμένου νά διαφυλάξει τούς δύο διακεκριμένους επιστήμονες μας από τή νευρο-ψύχωση τή γνωστή ως «παραμπομπίαση» τής όποίας τά συμπτώματα έμφανίζονται άλλοτε μέν «μέ ελάχιστες, μέχρι και καμιά, άναφορά-παραπομπή» καθώς και μέ τήν παράκρουση ότι «τό κείμενο γεννήθηκε εκ τοῦ μηδενός» (!) άλλοτε δέ μέ «τό ξεπέρασμα τών ουσιαστικών σημείων άναφοράς μέ παράθεση «καρμπόν» κάθε νοητής παραπομπής από γένεσης κόσμου ή γραφής»⁷ (Συμπαντομανία).

Εὐτυχώς, ό κ. Πεσμαζόγλου έχει ακόμα συνείδηση τής μέσης όδοῦ και ή κατάστασή του δέν έμφανίζεται ιδιαίτερα άνησυχαστική. Μ' όλο πού ή καχυποψία του περί «ένός όλόκληρου σοβαροφανούς ψευτοεπιστημονικού μηχανισμού»⁸ και ή άγανία του ότι μπορεί νά συνηγορεί υπέρ «τής άνευθυνότητας» και κατά τής «αὐστηρής τεκμηρίωσης»⁹ ύφαίνουν ένα σύμπλεγμα έννοχών από τό όποιο μόνο ένας καλός θεωρητικός¹⁰ μπορεί νά τον βγάλει εξηγώντας του ότι ό κ. Ρεγες ούτε διδάγμα έγραψε, ούτε κήρυγμα έβγαλε γιά τήν άναμόρφωση τών παραστρατημένων έπιστημόνων, άπλῶς εξέτελεσε ένα γύμνασμα, ένα-πώς-νά-τό-πῶ *exercice*. Διότι ό κ. Ρεγες ήτο και άθλητής στό άλμα εἰς βάθος.

II. Όχι στις ντομάτες ναι στό τουμποφλό

Και ἄς έρθουμε τώρα στόν κ. Τζαθάρα, ή μάλλον ἄς μήν έρθουμε εμεῖς μιᾶς και ήρθε αυτός από τό Παρίσι στήν Ἀθήνα, ό αν«άγωγός», μέ τις προτασοῦλες του και τις προσκλησοῦλες του! Καλέ γιά τί μᾶς πέρασε ό πονηρός; Ἀλλά καλακάνει! Τάθελε ή Λενγκαμένη κι ακόμα τί μέλει νά πάθει! (Ἡ Ἀθήνα, πού είναι στή Μεσόγειο).

Κι' ἄς έρθουμε πρώτα στή «γλώσσα και τό στυλ», πρίν προλάβουν κι' έρθουν ή γλώσσα και τό στυλ σ' εμάς, δηλαδή, στό ένδυμα-φόρεμα. «Ό Ρεγες», γράφει ό κ. Τζαθάρας «γράφει επί τούτου τό «άρθρο» του άγγλικά, τή διεθνή γλώσσα-όχημα τοῦ επιστημονικού λόγου». Ό κ. Τζαθάρας έπισημαίνει ότι ή διεθνής αὐτή γλώσσα «θεσμοποιεί τήν άναγκαιότητα μιᾶς γλώσσας χωρίς άποχρώσεις, χωρίς ιδιαίτερες σημασίες» μιᾶς γλώσσας κι' ένός στυλ πού άποτελοῦν «προδιαγραφή τοῦ πῶς νά άποφεύγεται κάθε φαντασία»¹¹. Τή γλώσσα αὐτή ό κ. Τζαθάρας τήν όνομάζει «πολυεθνική τοῦ κορσέ» και δικαίως. Ὡστόσο, είναι γνωστό ότι στόν κόσμο τοῦτο τόν φθαρτό, τίποτα δέν διαρκεί. Θυμόσαστε εκείνη τήν ἄλλη «πολυεθνική τοῦ κορσέ», εκείνη τή γλώσσα-άρμα τά λατινικά; Τά όποία άποτελοῦσαν προδιαγραφή τοῦ πῶς νά άποφεύγεται ή φαντασία τότε, όπως σήμερα ή «πολυεθνική τοῦ κορσέ» όχημα-τζάγκουαρ τά άγγλικά; Πού ακόμα και ό Χόμπς πού ήξερε τόσο καλά άγγλικά έπесе θῦμα τής πολυεθνικής αὐτῆς εκμετάλλευσης; Θά μου άπαντήσετε, βέβαια, ότι τήν εποχή τοῦ Χόμπς τά άγγλικά ήταν ακόμα ύπανάπτυκτο παιδάκι. Μετά θέριεψαν και γίναν Λεβιάθαν. Ὡμως, όπως σιγά-σιγά οί εθνικές γλώσσες φάγανε τά πολυεθνικά λατινικά, έτσι μιᾶ μέρα και τά πολυεθνικά άγγλικά, πού φάγανε τις εθνικές γλώσσες, θά τά φάνε οί γλώσσες τών μειονοτήτων — γιά όσους παρακολουθοῦν τήν πολιτική τῆς γλώσσας πού παιζεται στά διάφορα πολυεθνικά Συμβούλια τῆς Εὐρώπης. Και τότε νά δούμε!

III. Πάλι μέ χρόνια μέ καιρούς πάλι δικά μας θάνα

Πίσω, όμως, ανέκαθεν είχε ή αχλάδα τήν οὐρά. Διότι ή Ἑλλάδα μας διέθετε και διαθέτει ένα τεράστιο ατοῦ, ένα χαρτί πού δυστυχώς καμιά κυβέρνηση ως τώρα δέν τό έπαιξε. Δέν είναι μόνον τά κάτριαν εδάφην μας πού πρέπει νά άπαιτοῦμεν από τούς Βαρβάρους, ή καλύτερες συμφωνίες γιά τις ντομάτες μας από τήν Σκύλα τοῦ Μιλάνου. Ἀναλογιστήκατε ποτέ εθνικόφρονες αναγνώστες μου, τί θά γινόταν αν άπαιτούσαμε νά μᾶς έπιστραφοῦν *άμέσως* όλοι οί επιστημονικοί όροι οί εκ τῆς γλώσσας μας προερχόμενοι; Ἀντιλαμβάνεστε, αναγνώστριές μου τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων, ότι μέ τή δίκαιη αὐτή άπαιτήσή μας έπιστροφῆς τοῦ *ατοκου* αὐτοῦ αρχαιοπρόθεσμου δανείου, θά μένανε οί επιστήμονες, χωρίς επιστήμη και οί χορευτρίες χωρίς χορό; Τότε νά δούμε τί θά λέγανε γιά τό 7 πρὸς 10! (Σέ ρυθμό χα-

6. Ibid.

7. Ibid.

8. Ibid.

9. Ibid.

10. Ἀνω. *Περί Γύψους*, Έκδόσεις Κορυδαλλός (Ἀθήνα, 1967).

11. Θανάσης Τζαθάρας, *Εἰδικό Ένθετο*, σ. 3-4.

ραποσέρβικου): «Φέρτε πίσω και τὰ Physics, φέρτε και τὰ meta-physics φέρ' τὰ choreography φέρ' και τὰ zoology, τὰ Paleontology και τὰ archeology, φέρτε τὰ psychology και τὰ entomology, neurophysiology κι' όλα τὰ biology, φέρτε και τὰ mathematics ούρε και τὰ aeronautics, φέρτε και τὰ geriatrics Κίτσο μ' και τὰ paediatrics». "Όχι μόνο τὰ ἐλγίνεια! Καλέ τί λές! Τὰ μάρμαρα!

IV. "Όχι στίς ἐπεμβάσεις ναι στό τουμποφλό

"Όσο γιά τούς ψυχαναγκασμούς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀρθρογραφίας, κάντε τόν κόπο κύριε Τζαβάρα μου νά περάσετε ἀπό τό 18ο αἰώνα (ὄχι Τσακάλωφ) γιά νά παρακολουθήσετε ὅλη τήν πορεία τῆς *περί πνευματικῆς ἰδιοκτησίας νομοθεσίας*. Βασικά, κι ἐγώ θάθελα νά θεσμοποιηθεῖ τό «μπατέ σκύλοι ἀλέστε και ἀλεστικά μή δίνετε» τόσο στήν πνευματική ὅσο και στήν ὑλική ἰδιοκτησία. Ἐφόσον, ὅμως, δέν μοῦ δίνει ὁ νομοθέτης τό δικαίωμα νά πάρω τή Χόντα τοῦ γείτονα σήμερα και τό Βόλβο τοῦ γείτονα αὔριο (ἐπειδή ἐγώ δέν ἔχω αὐτοκίνητο) γιά νά πάω βόλτα, δέν δίνω οὔτε κι' ἐγώ τό δικαίωμα στόν ἕναν ἢ στόν ἄλλο λωποδητάκο νά πάρει ἔστω και μιά φράση ἀπό τό «Περί βουλιμίας» δοκιμίο μου και νά τήν δημοσιεύσει στόν *ΠΟΛΙΤΗ* τάχα σάν νά ἦταν δική του! Θέλω και ἀριθμό κυκλοφορίας¹ και βιβλιογραφική ἀναφορά μέ *ὅλα* τὰ στοιχεῖα κι ἄς μήν πῶρω φράγο παρά μόνο δόξα. Ἄλλως θά τόν πῶ ἀπατεῶνα. Κι' ἂν μὲν εἶναι ἔμπορος δέν θά τόν νοιάξει. Ἄν ὅμως εἶναι ἐπιστήμων θά τόν νοιάξει πολύ. Διότι ἡ κοινωνία μας θέλει τούς ἐπιστήμονες τῆς νά εἶναι ἀμέμπου ἠθικῆς, ὅπως ἦταν ἡ μαντάμ Cupie. Καί γι'αὐτό τρελαίνονται οἱ ἄνθρωποι στίς και ἀπό τίς ὑπόσθημειώσεις.

Και γιά νά μήν μακρυγοροῦμε: κανένα ἀπό αὐτά τὰ «σημαντικά και ἀναπάντεχα» σύγχρονα θέματα πού θίγετε ἐσεῖς κύριε Τζαβάρα μου, δέν θίγει ὁ Pereg. Διότι και χίλιοι Ἄγγλοι και χίλιοι Πορτοῦάγγοι νά πιάσουν τό κείμενο στά χέρια τους δέν θά καταλάβουν γρι' ἂν δέν ξέρουν ἐκείνη τήν ἄλλη γλώσσα-ἀπόλαυση μακάρι οἱ συντάγες σας νά φτάναν και νά ξεπερνοῦσαν τόν Τσελεμεντέ τῆς μαμάς μου. Διότι και ἡ γλώσσα στήν ὁποία γράφει ὁ κ. Pereg ὅπως και αὐτή πού γράφεται ἀπό τίς κλειστές ἐπιστημονικές κοινότητες, διαβάζεται, φεῦ, ἀπό πολύ λίγους. Καί αὐτό τό εἶχε ὑπόψη του ὁ κ. Pereg διότι τοῦ τό εἶχε πει τηλεφωνικῶς (μέ λάστιχο-κλείσμα) ὁ κ. Rabelais. Τουμποφλό, λοιπόν, τουμποφλό γιά νά ξεβουλώσει τό κείμενο ἀπό τίς σοβαροφανεῖς παρεμβάσεις πού φράζαν τήν ἀπρόσκοπτη ροή τοῦ νιαγαρικοῦ γέλιου.

V. Περί τῆς διττῆς ὄψης τῆς βουλιμίας

"Ἄν και ἡ ἴδια τό ἀρνεῖται, ἡ βουλιμία ἔχει δύο ὄψεις: τῆ μία πού ἀφορᾷ στήν ὑλική και τήν ἄλλη πού ἀφορᾷ στήν πνευματική τροφή. Ἐτσι, σέ πολλές γλώσσες τοῦ κόσμου τό ἴδιο λεξιλόγιο ἐξυπηρετεῖ και τίς δύο λειτουργίες. Λέμε π.χ. «Ὁ γυιός τῆς καταβροχθίζει τούς κεφτέδες», «ὁ δικός μου καταβροχθίζει τὰ βιβλία». Μέ μιά, βέβαια, σημαντική διαφορά: «ὄτι ἐνῶ ὁ μέμπης τῆς κυρίας ὁ ὁποῖος καταβροχθίζει τούς κεφτέδες μπορεί κυριολεκτικά νά σκάσει και καποια στιγμή, ὅσο νερό κι' ἂν πιεῖ γιά νά κατέβουν οἱ κεφτέδες, θά πρέπει νά σταματήσῃ γιατί θά ξεράσει, ὁ δικός μας, πού καταβροχθίζει βιβλία, ὅσα περισσότερα τρώει, τόσο περισσότερο πεινάει και ἡ βουλιμία του συ-

νοδεύεται ἀπό μιά ἀκόρεστη δίψα γιά μάθηση. «Τὰ ρουφάει, τό πούλακι μου!».

"Ἄν, λοιπόν, ἀνατρέξουμε στοὺς συγγραφεῖς πού ἀνάφερα πῶ πάνω θά δοῦμε ὅτι ὁ ρητορικός τόπος θεμελιώνεται πάνω σ' αὐτό τό παράδοξο τῆς διττῆς ὄψης τῆς βουλιμίας: Τό ἀχόρταγο τῆς γνώσης συνοδεύεται ἀπό ἡ ἐκφράζεται μέ τό λεξιλόγιο τῆς μαγειρικῆς. Μιά σύντομη ματιά στό κείμενο τοῦ Pereg δείχνει ὅτι ὁ συγγραφέας ἀκολουθεῖ πιστά τόν κανόνα: ὀρεκτικά, σαλάτες, σούπες, κρεατικά, φρούτα, γλυκά, ποτά, συντάσσουν τό μενοῦ: ταραμά, μασεντουάν, σασλίκ, μπόρστ, στρογκόνωφ, ρατατού, μυαλά, ψάρια, ραγού, γλώσσα, σαλατικά, χορταρικά, ροδάκινα, σαρλότ, σάλτσες ὅπως κέτσαπ, οὔσκι, βότκα, κουαντρώ, μαρί μπριζάρ κ.ά. Στή βιβλιογραφία του ὁ συγγραφέας μᾶς παραπέμπει σέ «17 εὐκόλες συνταγές γιά λάχανο μέ σκόρδο» και στό ἀπαραίτητο ἄλκα-σέλτσερ γιά νά χωνέσουμε και νά ξαναρχίσουμε τίς μάσες! Θά παρατηρήσουμε ὅτι τὰ πειράματα εἶναι ἀδύνατον νά γίνουν χωρίς ντομάτες, λάχανα, κολοκύθες, μήλα, τάρτες, κρέμα, πορτοκαλόζουμο, ἐλαιόλαδο, κέτσαπ, γρανίτα φράουλα, ἀμύγδαλα και πικάντικη σάλτσα ἀπό ραπανάκια.

Χρειάζεται ν' ἀναφέρουμε περισσότερα γιά νά στηρίξουμε τήν πρόταση ὅτι ὁ Pereg ἐφάρμοσε τόν παλιό κανόνα γιά νά ξαναβαφτίσει τή γνώση Γαργαντούα; Καί ὅτι αὐτή ἡ ἄμεση ἀναφορά στό «πειροῦνι», ἡ σχεδόν νηπιακή ἀπλότητα τοῦ ρητορικοῦ σχήματος εἶναι πού κινητοποιεῖ μέσα μας τίς πηγές τοῦ ἀδολου γέλιου; Πόσες φορές βουτηξάτε, κύριε οἰκονομολόγε, ἀπό τότε πού μεγαλώσατε (ἐκτός ἂν εἴσθε και μάγειρας ὅπως ὁ Pereg) τὰ χέρια σας μέσα στό ἐλαιόλαδο, στή γρανίτα, στό πορτοκαλόζουμο, στήν κρέμα τῆς τάρτας; Αὐτά δέν εἶχε κατά νοῦ (και ἄλλα ἐξ ἴσου πονηρά) ὁ L. Sterne ὅταν στό μεγάλο τραπέζι ὅπου κάθονταν και συσκέφτονταν οἱ σοφοὶ ἔριξε κατά λάθος μέσα στά βρακιά τοῦ θεολόγου τὰ βραστά κάστανα;::

Τό κείμενο τοῦ Pereg εἶναι ἕνα λογοτεχνικό κείμενο κατακυριευμένο, ὠστόσο, ἀπό τό ἄλλο κείμενο πού περιορίζεται συνήθως στό περιθώριο. Ἐδῶ, τό περιθώριο εἶναι ἀσφυκτικά γεμάτο, τό ἀπειλούμενο κέντρο τῆς σελίδας (ὅσο μένει) κενό. Ὅμως τό «ἐκτός κειμένου» κείμενο πού συνοστιζέται στό περιθώριο και καταλαμβάνει τίς σελίδες, δέν ἀναφέρεται σέ τίποτα πού βρίσκεται ἔξω ἀπό αὐτό. Εἶναι μυθιστορηματικό και λέει μιά πολύ ἀπλή ξεκαρδιστική ἱστορία γιά ἄνθρώπους πού μαγειρεύουν και πού καταβροχθίζουν ἄρθρα και βιβλία χωρίς ποτέ νά χορταίνουν, χωρίς ποτέ νά χοντραίνουν γιατί ἡ βουλιμία τους δέν ἔχει ὄρια και γιατί τό καταναλωσιμο ὑλικό εἶναι μαγικό: καταναλώνεται χωρίς νά ἐξαφανίζεται και ἡ κατανάλωσή του παράγει ἀκόμα μεγαλύτερη ποσότητα καταναλωσιμοῦ ὑλικοῦ! Τρῶς και δέν χορταίνεις. Αὐτή εἶναι και ἡ τυπική πλοκή πού λογικά ἀπορρέει ἀπό τίς λέξεις «πνευματική τροφή».

Στό κείμενο τοῦ Pereg γράφουν δύο ὑποκείμενα: γράφει ὁ ἀφανῆς συγγραφεὺς γιά τόν ἀπληστο ἐπιστήμονα πού μαγειρεύει τό ἐπιστημονικό του ἄρθρο τό ὁποῖο θά προστεθεῖ σέ κάποιο ἄλλο ἄρθρο στό τέλος τῆς ἀτέλειωτης βιβλιογραφίας πού ἔχει ὁ ἴδιος καταβροχθίζει, γράφει και ὁ ἀνίδεος, συμπαντομανῆς ἐπιστήμονας τό ἐξαντλητικά τεκμηριωμένο ἐπιστημονικό ἄρθρο του χάρι τῆς προόδου και τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπιστήμης του. Ὁ ἀναγνώστης πού σχηματοποιεῖται μέσα στό ἐπιστημονικό ἄρθρο εἶναι τόσο μυθιστορηματικός ὅσο εἶναι και ὁ συντάκτης του. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ λογοτεχνήματος εἶναι τόσο πραγματικός ὅσο και ὁ ἀφανῆς συγγραφέας. Σ' αὐτόν λοιπόν, τόν ἀνα-

γνώστη, έναλόκειται νά κινήσει τήν έρμηνευτική διαδικασία ή όποια θά μεταλλάξει τόν έπιστημονικό λόγο του φαντασιακού έπιστήμονα σέ λογοτεχνική γραφή και θά δώσει στη γραφή αυτή τή θέση που της άνήκει στο κέντρο της σελίδας.

Ό καλοφαγάς άναγνώστης καλείται σέ λουκούλειο γεύμα. Ό άφανής συγγραφέας έχει ύποπτευτεί τήν έκλεπτυσμένη λαιμαργία του. Γιαυτό μαγειρεύει και τό «Πειραματική Έκθεση της Ντοματοτοπικής Όργανώσεως εις τήν Σοπράνο». Έπειδή Γραφή = Τροφή.

Μπόνα Π. Πέτιτ

Ένα σχόλιο

Γιά νά έντοπίσω τά αίτια του οργίλου -χιουμουριστικού κατά τήν έμμονη άποψη της ίδιας- ύφους της κυρίας Τζίνας Πολίτη χρειάστηκε νά αντιπαρέλθω πέντε στοιχειά του κειμένου της που κατά κάποιον τρόπο και τό έξαντλούν:

1. Λεκτικά έφέ.
2. Τεχνικές συστηματικής διαστρέβλωσης*
3. Χαρίεντα μέν, άσχετα δέ μέ τό άντικείμενό της χωρία
4. Σκοτεινά και άκατανόητα ύπονούμμενα
5. Άντιφάσεις.

Μέ τήν άφαίρεση των πέντε αυτών στοιχείων, τό έλάχιστο που άπομένει είναι σαφές: Τό κείμενο του Περék είναι «ένα γύμνασμα», «ένα παιχνίδι», μία «άσκηση» χωρίς κανένα «βαθύτερο νόημα». «Ό λόγος του είναι «καρναβαλιστικός». Τό μόνο που κάνει είναι νά μάς πεί «μέσα από μία σχεδόν νηπιακή άπλότητα», «μια πολύ άπλή ξεκαρδιστική ιστορία» που «όδηγει τόν άναγνώστη στις πηγές του σώματός του», «κινητοποιώντας μέσα του τις πηγές του ξδολου γέλιου». («Τού κόβεται (του άναγνώστη) ή άνάσα, «πονάει ή κοιλιά του», «κατουριέται»).

Σύμφωνα μέ τήν άνάγνωση που έπιχειρεί ή κ. Τζ.Π., ή κριτική λειτουργία της καυστικότατης αυτής σάτιρας του Περék είναι άνύπαρκτη. Μέ ύφος άλλωστε άδθεντίας ή κ. Τζ.Π. έπισημαίνει ότι μάς διέφυγε ό άποκλειστικά λογοτεχνικός χαρακτήρας του κειμένου έγκαλώντας μας ταυτόχρονα για άναρμοδιότητα δημοσίευσής του στο περιοδικό Σ.Θ. Προφανώς ή κ. Τζ.Π. έχει διαγράψει τή σάτιρα από τά είδη της λογοτεχνικής παραγωγής.** Όσο για τήν άναρμοδιότητα του περιοδικού και των σχολιαστών του, ή συλλογιστική

της κ. Τζ.Π., καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που έπιφύλασσει τό δικαίωμα άνάγνωσης και ένασχόλησης μέ τή λογοτεχνία άποκλειστικά για τούς «φιλόλογους δλου του κόσμου», -τούς όποιους έν ταυτῶ προτρέπει νά ένωθούν (έναντίον ποιών;) δέν μ' ένσχλει προσωπικά, μέ άνησυχεί πάντως άφάνταστα.

Πάντα κατά τήν κ. Τζ.Π. ό Περék «δέν προβαίνει σέ καμιά «άθανγκαρντίστικη πρωτοτυπία». «Άκολουθεί άυστηρότατα και συντηρητικότατα έναν άξιόσεβαστο και άπό αιδνες κατακυρωμένο ρητορικό τόπο». Που συμπυκνώνεται στο άξίωμα: «Τό άχόρταγο της γνώσης συνοδεύεται από ή έκφράζεται μέ τό λεξιλόγιο της μαγειρικής». Και άκόμη πιο σχηματικά μέ τήν έξίσωση: «γραφή = τροφή». Η κ. Τζ.Π. είτε άπό άγνοια παρερμηνεύει, είτε έσκεμμένα παραχαράσσει τό κείμενο του Περék για νά άποκαταστήσει τόν ένα και μοναδικό «άπό αιδνες κατακυρωμένο ρητορικό τόπο» της, παραπέμποντάς μας ταυτόχρονα και σέ άλλους κλασικούς της λογοτεχνίας (Rabelais, Swift). Είναι γνωστό πώς ή έπίσημη κριτική για πολλές δεκαετίες έτεινε νά αντιμετώπιζει τόν Γκαργκαντούα του Rabelais και τά Ταξίδια του Γκιούλιβερ του Swift σαν άδολες ιστορίες για μικρά παιδιά. Είναι έπίσης κοινός πλέον τόπος ότι και ό Rabelais και ό Swift, όπως και ό Περék, έκτός άπό «άδολες κ.τ.λ.π.» ιστορίες, άσκοϋν κριτική, σχολιάζουν τήν έποχή τους, προβάλλουν στο μέλλον τάσεις που ένυπάρχουν στο παρόν. Μήπως λοιπόν έδώ μέ τήν περίπτωση της κυρίας Τζ.Π. ξαναγυρίζουμε σέ μία παραξημένη θεώρηση που αντιμετώπιζει τή λογοτεχνία σαν άμοιρη όποιασδήποτε κριτικής λειτουργίας;

Συμπέρασμα: Η δλη δομή, τό ύφος και

τό περιεχόμενο του δοκιμίου της κ. Τζ.Π. πειθεί πώς ή αίτία της άλλεργικής αντίδρασης της είναι τό κριτικό σκέλος της σάτιρας για τήν έπιστημονοσύνη και τή σοβαροφάνεια που θίγει τό κείμενο του Περék.

Στ.Π.

* Η κ. Τζ.Π. ακολουθεί τήν παμπάλαια συνταγή του νά παρουσιάζει κουτσουρεμένα, άλλωσμένα ή έκτός νοηματικού πλαισίου λέξεις, φράσεις, άποσπάσματα που επιλέγει, κυρίως άπό τά προλεγόμενα αλλά και άπό τό κείμενο του Περék. Θά ήταν άναμφίβολα έξαιρετικά βαρετό και άχαρο τό έργο της παράθεσης αυτών των διαστρεβλώσεων. Άναγκαστικά παραπέμπουμε τόν άναγνώστη για έλεγχο και άντιπαροβολή στο ένθετο του προτελευταίου τεύχους.

** Στά πρόλογικά τό κείμενο του Περék άναφέρεται ως σάτιρα και σαν τέτοιο δημοσιεύεται.

*** Τό «λεξιλόγιο» της μαγειρικής που έντοπίζει ή κ. Τζ.Π. είναι ένα άνάμεσα σέ πολλά άλλα που συνυπάρχουν και συμπλέκονται: Τό λεξιλόγιο της μουσικής, της όπερας, της πολιτικής, της κοινωνιολογίας, της στατιστικής, της νευροφυσιολογίας.

Υ.Γ. Θεωρούμε ότι τό κείμενο του Περék μπορεί νά ύπάρξει μόνο στη γλώσσα που γράφτηκε. Η κ. Τζ.Π. μάς διαβεβαιώνει ότι «μέ λίγη καλή θέληση, πολύ κέφι και δουλειά είναι μεταφράσιμο». Άπό τή μοναδική της όμως μεταφραστική άπόπειρα άπόδοσης στα έλληνικά μιας βιβλιογραφικής άναφοράς προκύπτει τό προβληματικό του έπιχειρήματος: «οί 17 συνταγές άπό λάχανο μέ σκόρδο» δέν άνταποκρίνεται στο γαλλικό κείμενο όπου τό μέ σκόρδο είναι «και μέ...» Φαίνεται όμως έδώ πώς δέν είχε άντιληφθεί τήν κρίσιμη αυτή μικρή διαφορά, και πώς τό «CHOU ET A L'AIL» παραπέμπει στην παρηχητική του σχέση μέ τό όνομα του γνωστού κινέζου ήγέτη.

Προεκτάσεις

1. **Τό κείμενο:** Στη δεκαετία του ογδόντα, ή δημοσίευση στά «Σύγχρονα Θέματα» ενός κειμένου του Ζωρζ Περέκ με κάποια προλεγόμενα προκάλεσε κάποιες απαντήσεις. Ο ιστορικός της Νεοελληνικής Κοινωνίας θά κρίνει κάποτε για τό είδος και γένος τών τεκμαιρωμένων...

2. **Έπαιοντες και αποδέκτες:** Ενδιαφέρει τό πώς επιλύεται από τούς έπαιοντες τών λογοτεχνημάτων ή περίπτωση ενός κειμένου, τό όποιο χωρίς νά παροπλίζε-ται λογοτεχνικά, αναφέρεται σέ ειδική κατηγορία αποδεκτών. Ο ίδιος ό Περέκ μάς ύποψιάζει σέ, τουλάχιστον, δύο περιπτώσεις. Στη μία, σχετικά μέ ειδικές ιατρικές γνώσεις, όπου χειρίζεται τήν ειρωνεία [κατά σύμπτωση για ένα σωλήνα-λάστιχο (!)], στό *Quel petit vélo à guidon chromé au fond de la cour?* (σελ. 83-84, Folio). Στη δεύτερη, σχετικά μέ τήν κατονομασία του ύπό συζήτησιν άρθρου, ως «pastiche» νευροφυσιολογικού άρθρου (Arc, 76, σελ. 96 και ένθετο σ. 4). Pastiche (έτυμολογικά από τό Ιταλικό *pasticcio* = ζυμαρικό (!) *Petit Larousse*) = απομίμηση άλλου «είδους», ό «καρναβαλιστικός λόγος», αλλά και *pastiche* = μίμηση (κατά τό τραγωδία = μίμησης πράξεως). Αφορμή για τήν έπερώτηση αυτή, ή έπιλογή μεταφράσεως του «*Experimental demonstration of the tomatotopic organization...*» ως «*Πειραματική Έκθεση τής Ντοματοτοπικής Οργανώσεως...*», φυσικά άπολύτως νόμιμη για άγγλομαθείς έ-παίοντες τών λογοτεχνημάτων.

Συμβαίνει όμως, ότι τό άγγλόφωνο κατηγορήμα, πού άποτελεί άπό τόν τίτλο τής «μίμησης» του Περέκ, νά κινητοποιεί στό σύνολο τών νευροεπιστημόνων (τουλάχιστον) δύο συνειρμικές συνέχειες: α. Τό *demonstration* δέν μπορεί παρά νά σημαίνει «άπόδειξη», όταν μάλιστα μεγιστοποιείται μέ τό «μαγικό» έπίθετο πειραματική (βλέπε Webster's New Collegiate Dictionary, 1973, σ. 302: *demonstration*: 2: an act, process, or means of demonstrating to the intelligence as: a (1) *conclusive evidence = proof*). β. Τό *tomatotopic* έξω από τή λεξικογραφική του ίθαγένεια σάν Ντοματοτοπική (όργάνωση), παράγεται χωρίς ίχνος άμφιβολίας άπό τήν άλλαγή διά πλαγίας μεταθέσεως στήν τάξη του άλφαβήτου του πρώτου γράμματος τής λέξεως: s → t. Όθεν, τό σημαίνον *somatotopic* = σωματοτοπική

(όργάνωση), παραπέμπει ούτε λίγο ούτε πολύ σέ όλη τήν σύγχρονη ιστορία τών νευροεπιστημών (άκριβώς άπό τόν 18ο αιώνα μέχρι σήμερα). Η Τοπογραφική, ή μη άντιπροσωπέυση στον έγκέφαλο του σώματος και τών όργάνων του, ύπήρξε τό κεντρικό *Argumentum* τών διαφορών του τύπου «σώμα - ψυχή», «πλαστικότητα - ντετερμινισμός» και *Jeanpce L et Desmeyeurs. P* (Περέκ, ένθετο, σ. 8). (βλέπε επίσης Η. Hecaen et G. Lanteri - Laura: *Evolution des connaissances et des doctrines, sur les localisations cérébrales*, D.D.B., 1977).

3. **Πνευματική ιδιοκτησία και έπιστημονική πελατεία:** Όρθως, Η κλοπή πνευματικής «ιδιοκτησίας» είναι πάντα έν δράσει. Και άκόμα χειρότερα, ή έπιστημονική άπάτη άνθεί. Άνύπαρκτα πειράματα, κατασκευή άποτελεσμάτων, προκατασκευή συμπερασμάτων. Ο άρνητικός λόγος, για τό παράγωγα του πνεύματος. Συγχρόνως. Ο θετικός λόγος, αυτόν άκριβώς ό Περέκ εικονογραφεί. Αυτόν, πού μέσα άπό γνωστούς κανόνες marketing, κατασκευάζει μιá «πελατεία», μέσα άπό τήν οικονομία μιás άγοράς, τής «άγοράς τών παραπομπών» (Abel Guggenheim: *Quand les sociologues étudient la litterature Scientifipue*, La Recherche,

137, 1200-1202). Και όσο για τή «θεωρητική όργάνωση κριτηρίων για τίς παραπομπές» τό σχετικό δοκίμιο του διευθυντού του Science Citation Index και του I.S.I. M. Garfield (*Current Contents*, 6 Αύγουστου 1979), προσφέρει ήδη μέχρι και ένα σχετικό δείκτη «άκροαματικότητας» για έπιστημονικά άρθρα και περιοδικά. Ίδου και ό τύπος:

$$P.I. = \frac{C(u + 1)}{[N(u) + N(u - 1)]}$$

όπου N = αριθμός δημοσιευμένων άρθρων άπό τό περιοδικό τό χρόνο (u).

C = παραπομπές για τόν ίδιο χρόνο (u + 1) άρθρων, πού δημοσιεύτηκαν τά δύο προηγούμενα χρόνια.

Αυτά τά «κριτήρια» έπιτρέπουν τή αξιολόγηση έρευνών, έρευνητών κλπ. (βλέπε σχετική συζήτηση, όπου θίγεται και τό θέμα τών «άγγλικών - γλώσσα, δχημα» στά έξής τεύχη του *La Recherche*: 72, 75, 79, 81, 128, 130, 131, 132).

Θ.Τ.

Ελληνική Σημειωτική Εταιρεία - Αθήνα - Δεκέμβριος '83
2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Σημειωτικής

Γραμματεία Οργανωτικής Επιτροπής: ταχ. θυρίδα 491, Πανεπιστ. Θεσσαλονίκης, τηλ. 051 - 924456/994563 - 86

Η Ελληνική Σημειωτική Εταιρεία χρηματοδοτούμενη από τό Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών οργανώνει στην Αθήνα τό 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Σημειωτικής.

Τό Συνέδριο προβλέπεται νά διαρκέσει ένα τετραήμερο πού προσωρινά προσδιορίζεται από τίς 15 έως και τίς 19 Δεκεμβρίου 1983. Έχοντας σαν γενικό τίτλο "Σημειωτική, Κοινωνία, Ιστορία: θεωρίες, προσεγγίσεις, αναλύσεις", τό Συνέδριο προτίθεται νά ασχοληθεί με ζητήματα πού αφορούν τίς φιλοσοφικές, επιστημολογικές, θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της Σημειωτικής, με τα προβλήματα του ασχαιτισμού της Σημειωτικής με περιχές όπως ή Κοινωνιολογία και ή Ψυχολογία, με τίς κύριες επιτεύξεις της στο επιστημονικό πεδίο και με τίς διάφορες περιχές εφαρμογής της Σημειωτικής όπως ή αρχιτεκτονική, οι εικαστικές τέχνες, ο κινηματογράφος, τό θέατρο, ο λογοτεχνία κλπ.